

Teachers of all disciplines, as well as all other employees of the institution, including representatives of psychological services, social workers should have the psychological readiness to work with «difficult» students.

Keywords: *inclusive education, special needs education, music education process, integration, and pedagogical diagnostics.*

УДК 784+78.036.9]:78.071.2

Шевченко А. С.

СТРУКТУРА ВОКАЛЬНО-ДЖАЗОВОЇ КУЛЬТУРИ ВИКОНАВЦІВ

У статті розглянуто вокально-джазову культуру виконавця як певний рівень оволодіння виконавською діяльністю у сфері джазового співу. Доведено, що ефективність означеної діяльності залежить від комплексу специфічних якостей виконавця, структура якого складається з чотирьох компонентів – мотиваційно-ціннісного, когнітивного, комунікативного та діяльнісно-творчого. Процес формування означених компонентів вокально-джазової культури потребує відповідного дидактичного забезпечення, а саме розробки методики вокального навчання виконавців.

Ключові слова: *вокально-джазова культура, компоненти структури, джазовий вокал, виконавці.*

Формування вокально-джазової культури виконавців потребує глибоко аналізу наукової думки у сфері філософії, культурології, музикознавства, педагогіки та психології. Філософський та культурологічний рівні розгляду проблеми передбачає її дослідження у контексті художньо-естетичної діяльності, що висвітлюється у працях Ю. Борева, І. Зязюна, М. Кагана, В. Кудіна, Л. Столовича та ін. В останні десятиліття проблеми джазового мистецтва актуалізуються в музикознавчій та методичній площинах. У той же час питання джазового вокалу залишається мало дослідженим у сфері мистецької педагогіки та психології. Особливої уваги потребує проблема формування вокально-джазової культури виконавця в системі музично-педагогічної освіти України.

Окремі аспекти проблеми формування вокальної та джазової культур розглянуті стосовно наявності навичок імпровізації в джазі (Г. Голосов, Ю. Маркін, М. Серебряний, Н. Сродних, О. Хромушин та ін.) та музично-естетичного виховання засобами естрадного мистецтва (О. Попова, Н. Попович, К. Шпаковська). Досить значними є мистецтвознавчі дослідження естради та джазу. Зокрема, історичний аспект викладено у працях таких авторів як К. Берендт, Д. Колліер, В. Конен, В. Мисовський, Є. Овчинников, Ю. Панасьє, Л. Переверзєв, В. Романко, В. Симоненко, В. Фейертаг та ін.; виражальні засоби естрадно-джазової музики докладно досліджували І. Вассербергер, І. Горват, Л. Івенс, Ю. Козирев, В. Олендарьов, О. Рогачов, У. Сарджент, Ю. Чугунов та ін.; окремі проблеми інструментального естрадно-джазового виконавства висвітлили І. Бріль, М. Замолоко, Л. Івенс, Е. Кунін, В. Манілов, В. Молотков, О. Степурко та інші.

Разом з тим, позитивно оцінюючи здобутки науковців слід зауважити, що проблема вокально-джазової культури виконавців залишається недостатньо вивченою, а існуючі роботи в галузі методики викладання естрадно-джазового вокального мистецтва розкривають лише деякі її аспекти. Нагальним видається уточнення тезаурусу у сфері теорії та методики джазового вокалу, формування відповідної музичної культури виконавців. Актуальність означеної проблеми зумовила вибір теми статті

Загальновідомо, що дефініція «культура» походить від латинського слова culture (догляд, розвиток, освіта, виховання). Запропоноване Цицероном тлумачення культури як обробки та удосконалення душі передбачало «культивування» людини з усіма її здібностями. Цим поняттям позначалось усе, що набувалось людиною в процесі навчання і виховання. В залежності від того, як людина ставала об'єктом освітнього впливу, вона потрапляла у сферу культури. М. Каган у своїй «Філософії культури» нагадує, що

узагальнене визначення всіх форм людської активності за часів античності дали римляни, які «назвали «культурою» ті форми штучного, рукотворного буття, котрі були отримані людиною в результаті перетворення буття природного – «натури» [6, с. 2].

Загальну характеристику поняттю «культура» дав італійський філософ XVII ст. Д. Віко (1668-1774) – професор, автор багатьох праць з філософії, риторики, історії, філології, правознавства. На його думку, «культурою називається те, що твориться людиною на відміну від того, що твориться природою» [цит. за 11]. І. Кант вважав, що основа культури людини знаходиться у сфері її морального існування. На його думку, культура – це здатність індивіда підвестись над матеріальним, чуттєвим існуванням, котре визначає його поведінку і рух до морального існування [4, с. 50]. Західноєвропейський філософ А. Швейцер висвітлював поняття так: «Культура – це результат всіх досягнень окремих особистостей і всього людства у всіх галузях і аспектах тією мірою, в якій ці досягнення сприяють духовному самовдосконаленню особистості і загальному прогресу» [12, с. 243].

У педагогічних словниках поняття «культура» розглядається у двох основних площинах: культура людства і культура особистості. Так, польський автор «Нового педагогічного словника» В. Оконь вважає, що культура – це «загал створених людьми наукових, суспільних, мистецьких і технічних цінностей, а також процес створення означених цінностей». У своєму «Українському педагогічному словнику» С. Гончаренко трактує культуру як «сукупність практичних, матеріальних та духовних надбань суспільства» [3, с. 182]. У той же час науковець зазначає, що в особистісній проекції під культурою розуміють «рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності» [там само, с. 182].

Зауважимо, що у вітчизняній науці запропоновані різні варіанти щодо дефініції «музична культура». Автори спільні в думці, що музична культура суспільства як продукт специфічної духовно-практичної діяльності є виразом суспільно-практичної життєдіяльності людей, способом існування і функціонування їх музичної свідомості. У поняття «музична культура суспільства» входять різні види музичної діяльності та їх результат – музичні твори, їх виконання, сприйняття, а також сформована музично-естетичну свідомість людей у процесі діяльності (інтереси, емоції, переживання, почуття, оцінки, смаки, погляди та ін.). Р. Тельчарова стверджувала, що рівень музичної культури особистості характеризується комплексом її проявів, до яких входять здібності, установки, знання, вміння, навички, оцінки. Всі означені складові музичної культури виникають на основі музичної діяльності та розвиненої музичної свідомості. Відповідно музична культура особистості виступає як єдність здібностей, музично-естетичних знань, навичок, поведінки, почуттів, оцінок та переконань [10, с. 115].

На думку І. Зязюна, головною особливістю культури є духовність, адже кожна національна культура складається з досягнень величезної кількості особистостей [5, 36]. Вітчизняна психологія має кілька підходів до психологічного структурування особистості, яке здійснено у дослідженнях О. Леонтьєва, С. Рубінштейна, О. Ковальова, Г. Костюка, К. Платонова, В. Мерліната інших. Музичне мистецтво має унікальну можливість послідовно та ефективно вводити особистість у естетичний простір музичної культури, формувати її світоглядні уявлення, а також розвивати індивідуально-творчі здібності.

Отже, здійснений аналіз наукових досліджень дозволяє дефініціювати *вокально-джазову культуру виконавця* як певний рівень оволодіння виконавською діяльністю у сфері джазового вокалу. Основними показниками вокально-джазової культури визначаємо наявність комплексу індивідуальних здібностей (знань, умінь, навичок, можливостей, цінностей), ступінь сформованості музичного мислення та якість накопиченого виконавського досвіду, зумовлені вокально-виконавською культурою суспільства, яку засвоїла конкретна особистість.

Ефективність означеної діяльності залежить від наявності у виконавця специфічних якостей, які можна об'єднати у чотири компоненти: 1) *мотиваційно-ціннісний*; 2) *когнітивний*; 3) *комунікативний*; 4) *діяльнісно-творчий*. Перший, мотиваційно-ціннісний включає відповідні мотиви і аксіологічні орієнтири особистості, прагнення до досягнення емоційно-чуттєвого змісту вокально-джазових творів. Другий, когнітивний складається з

музично-естетичного тезаурусу, формування музичного мислення, пізнання та накопичення джазових вокально-виконавських умінь та навичок. Третій, комунікативний містить здатність до самовираження у вокально-джазовому виконавстві, можливість передати враження та готовність до розкриття індивідуальних здібностей. Останній, діяльнісно-творчий, визначає міру творчої спрямованості особистості виконавця, активність у процесі пошукової діяльності, передбачає практичне втілення набутого музичного досвіду у власній інтерпретації.

Необхідність виокремлення *мотиваційно-ціннісного* компоненту, перш за все, пов'язується з тим, що мотивація особистості й охоплює власне мотиви, інтереси, потреби, прагнення, мету, установки. Результати аналізу наукової літератури свідчать про те, що поведінка і діяльність людини завжди «регулюється певним об'єднуючим мотивом – потребою актуалізації, тобто властивою людині тенденцією розвивати свої здібності» [9, с. 165]. Варто зазначити, що рушійною силою професійного зростання особистості є не тільки сформованість відповідних інтересів, мотивів, цінностей виконавців, а й активність їхніх емоційно-чуттєвих проявів. Емоції служать одним з головних механізмів психічної діяльності та поведінки, спрямованих на задоволення актуальних потреб. Вони мають чітко виражений конкретно-ситуативний характер, тобто виражають ставлення учня до певної ситуації і власних проявів у цій ситуації. Емоції належать до особливого класу психічних процесів і станів, які пов'язані з інстинктами, потребами, мотивами, які відображують у формі безпосереднього переживання (задоволення, радість, страх тощо) значимість діючих на індивіда явищ і ситуацій для здійснення його життєдіяльності.

Психологічні особливості естетичних почуттів розкриті в працях Л. Виготського, Є. Назайкінського, в яких акцентується увага на важливість урахування всього спектру естетичних почуттів під час музичного сприймання [8]. Тобто, якщо почуття не усвідомлені, то такий процес може призвести до випадкової емоції. Естетичне почуття розвивається разом з чуттєвим досвідом особистості, в якому концентрується естетичне переживання завдяки засвоєним особистістю цінностям. Слуховий досвід, прикрашений естетичними емоціями, регулює почуття, додає до них справжнє естетичне переживання. Найважливішою особливістю емоцій є те, що вони можуть узагальнюватися і передаватися, тому емоційний досвід людини багатогранніший, ніж досвід її індивідуальних переживань. Він формується в результаті переживань, які виникають під час спілкування з людьми і, особливо, з мистецтвом.

У структурі вокально-джазової культури виконавців мотиваційно-ціннісний компонент має велике значення: мотиви сигналізують про наявність потреб, виявляють ставлення до предмета потреби, тобто оцінюють, якою мірою він відповідає їх індивідуальному характеру, відбиває переживання, пов'язані з процесом мотивації, показують оцінку результатів діяльності, а саме - якою мірою досягнута мета відповідає ідеальній. Тому надзвичайно важливо розвивати мотиваційно-емоційну сферу студента, збагачувати її новими враженнями

Наголошуємо, що вокально-джазова культура виконавців передбачає набуття практичних умінь, які забезпечують втілення художнього змісту музичного твору засобами та властивостями співацького голосу (звукоутворення, звуковедення, дихання, артикуляція, дикція, тембрація). Аналіз науково-теоретичних та методичних праць дає можливість констатувати необхідність упровадження у навчально-виховний процес сучасні технології джазового вокального виховання, які зорієнтовані на динамічні зміни в навколишньому світі, котрі ґрунтуються на розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностях, соціально-адаптаційних можливостях особистості.

Розглядаючи зміст другого, *когнітивного* компоненту зазначимо, що розвиток виконавців у класі джазового вокалу відбувається, перш за все, у процесі пізнання джазового музичного мистецтва. Це передбачає проникнення в художньо-образний зміст твору, виявлення його стильових і жанрових рис, особливостей структурно-логічної будови, усвідомлення закономірностей музичного втілення образно-сміслових явищ. Накопичення знань з мистецтва джазового вокалу передбачає індивідуалізовану систему методів і засобів

педагогічного впливу, які забезпечують ефективну підготовку виконавців за всіма параметрами виконавської майстерності, у діалогічні єдності технологічних, художньо-естетичних, творчих і психологічних завдань. Таким чином, виконавці повинні оволодіти: 1) розвинутою творчою уявою; 2) знаннями, що розкривають сутність, структуру, методіку; 3) здатністю цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї з використанням інтелектуальних інструментів і механізмів самореалізації; 4) психолого-педагогічними методами, прийомами й засобами, використання яких дає змогу активно застосовувати їх на практиці.

Знання джазової музики, її видів, жанрів, стилів, отримані на основі знайомства із вокальною музикою, відіграють важливу роль у формуванні вокально-джазової культури виконавців. Інтенсивний розвиток їх музичного мислення здійснюється під впливом багатьох прямих і опосередкованих факторів. Тут діють і виконавський показ викладача, і словесні художньо-асоціативні стимули, і музично-теоретичний аналіз джазових вокальних творів. Однак на відміну від сприйняття музики слухачем, у музично розвинутого виконавця те, що сприймається на слух, одразу переростає у виконавську дію. Варто зазначити те, що значну допомогу для формування навичок джазового музикування (у тому числі й імпровізації) надає підбір за слухом. Він допомагає виконавцю налаштувати зв'язок між слухом та голосом. Ускладненим варіантом такого навчання стає підбір та повторення голосом запропонованих вокальних мелодій у різних джазових стилях, а також їх варіації.

Систематичне набуття спеціальних знань у процесі джазового вокального навчання забезпечує набуття відповідного комплексу вмінь і навичок, а проблемні ситуації збагачують асоціативно-слуховий фонд і вокально-виконавський досвід, закладає основу для вироблення учнями особистісного ставлення до музичних явищ. Отже, когнітивний компонент передбачає системне набуття знань та переконань у галузі джазового вокального мистецтва, які забезпечують набуття певного комплексу умінь і навичок, а відтак і формування вокально-джазової культури виконавців.

Третій, *комунікативний* компонент стає важливим фактором щодо усвідомлення специфіки джазової музики та продуктивного здійснення виконавської діяльності. Особливості джазової музики вимагають застосування конверсаційних форм на уроках джазового вокалу, а також відповідних методів роботи. Це передбачає формування умінь логічно і аргументовано висловлюватися, вміння працювати в ансамблі й знаходити спільні емоції. У джазовому стилі ці принципи роботи особливо важливі, тому виконавець повинен вільно себе почувати під час співу, мати здатність імпровізувати та інтерпретувати твір за власним баченням. Функціонування означеного компоненту вимагає широкого впровадження інтерпретаційної діяльності виконавця. Інтерпретація, у свою чергу, виражається у здатності вокаліста до ідентифікації з музичними образами, а також з системою художнього мислення у джазовій стилістиці.

Отже, процес інтерпретації є діалектичним поєднанням прочитання об'єктивно існуючого авторського тексту (мелодія, ритм, фактура, штрихи, акценти) і суб'єктивних слухових уявлень виконавців (звуковедення, інтонація, тембр, динаміка, дихання); досягненням інтонаційної виразності мелодичного руху; розумінням логіки мелодійного розвитку елементів формотворення, «дихання», цезур, пауз; здатність до відчуття руху мелодичної енергії, інтонаційних тяжінь, кульмінацій, змін фаз емоційної напруги та ослаблення; опануванням специфічних джазових виражальних засобів. Під час побудови музично-інтерпретаційної версії джазового вокального твору необхідними є: знання, уміння й навички з історії джазової музики, її теорії (аналізу, гармонії, композиції та ін.), відповідний вимогам твору рівень технічної вокальної майстерності голосу, музичного мислення, вербалізації змісту власного прочитання твору з елементами імпровізаційності, художнього порівняння та інші когнітивні та діяльнісно-поведінкові показники.

Використання у процесі вокально-джазового виконавства раніше отриманих знань підносить музичну свідомість на якісно вищий рівень, дозволяє глибше сприймати, відчувати, переживати й виконувати музику. Комунікаційний компонент у структурі вокально-джазової культури виконавців також має на меті усвідомлення комплексу

методичних прийомів для удосконалення фахової діяльності, з урахуванням індивідуальних спеціальних здібностей (слуху, ритму, музичної пам'яті, слухового самоконтролю, наявності творчої фантазії), а також підвищення рівня самовираження і неабияке бажання передати отримані враження.

Четвертий, *діяльнісно-творчий* компонент вокально-джазової культури спрямований на унікальність креативного самовираження кожної особистості у процесі вокального навчання: передбачає індивідуальний саморозвиток співаків, становлення їх життєвого та музичного досвіду художньої та педагогічної діяльності. Означений компонент вбирає загально-педагогічні та спеціальні вміння, які поділяються на такі складові: загально-педагогічні (уміння педагогічного спілкування); музикознавчі (уміння використовувати музично-теоретичний тезаурус, художньо-педагогічний аналіз музичних творів та використання творів різних видів мистецтв); емоційно-почуттєві (уміння відчувати прояв психічних процесів учнів, уявно ставити себе на місце учнів, контролювати свій власний емоційно-психічний стан у процесі занять); виконавсько - інтерпретаційні (уміння вербальної та невербальної інтерпретації музичних творів, володіння художньо - та технічно - виконавськими вміннями). Діяльнісно-творчий компонент синтезує зміст усіх перерахованих складників вокально-джазової культури, спрямовуючи учнів та студентів до залучення в активні форми вокально-виконавської та музично-педагогічної діяльності.

Сутність вокально-джазової культури виконавця визначаємо як певний рівень оволодіння виконавською діяльністю у сфері джазового співу. Основними показниками вокально-джазової культури виконавця вважаємо наявність комплексу індивідуальних здібностей, ступінь сформованості музичного мислення та якість накопиченого виконавського досвіду.

Доведено, що ефективність означеної діяльності залежить від комплексу специфічних якостей виконавця, структура якого складається з чотирьох компонентів: мотиваційно-ціннісного (включає відповідні мотиви і аксіологічні орієнтири особистості, охоплює інтерес та здібності виконавців до музично-педагогічної діяльності); когнітивного (свідчить про те, що розвиток виконавців відбувається у процесі пізнання джазового музичного мистецтва); комунікативного (відповідає за формування досвіду музичного спілкування); діяльнісно - творчого (спрямований на унікальність творчого формування особистості у процесі вокального навчання, який передбачає саморозвиток креативності співаків, становлення їх життєвого та музичного досвіду).

Отже, процес формування структури вокально-джазової культури виконавців потребує відповідного дидактичного забезпечення, зокрема, розробки методики вокального навчання виконавців про що й буде йтися у подальших дослідженнях.

Література

1. Андрущенко В.П. Про концептуальні засади філософії освіти України / В.С. Лутай. Нова парадигма. – Вип. 36. НПУ імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2004. – С. 8-20.
2. Губерський Л. В. Культура. Ідеологія. Особистість : методолого-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. – К. : Знання України, 2002. – 580 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 375 с.
4. Дешеш З. Этнос и аффект. История философской музыкальной эстетики от зарождения до Гегеля / З. Дешеш. – Москва, 1977. – С. 48 – 54.
5. Зязюн І.А. Інтеграційна функція культурної парадигми / І.А. Зязюн // Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць [редкол. І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич, Н. М. Чепурна (заступники голови) та ін.]. Київ; Черкаси.: «Черкаський ЦНТЕІ», 2008. – Вип. 5. – С.34–38.
6. Каган М.С. . Философия культуры / Моисей Самойлович Каган. – СПб : ТООТК «Петрополис», 1996. – 416 с.
7. Маслов С.И. Дидактические основы реализации эмоционально-ценностного компонента в начальном образовании: дисс. д-ра пед. наук : 13.00.01 / С. И. Маслов. – Москва, 2000. – 302 с.

8. Назайкинский Е. В. Звуковой мир музыки / Е. В. Назайкинский. – Москва: Музыка, 1988. – 254 с.
9. Роджерс Н. Творчество как усиление себя / Н. Роджерс. // Вопр. психологии. – 1990. № 1. – С. 164 – 168.
10. Тельчарова Р. А. Уроки музыкальной культуры. – М.: Просвещение, 1991. – 158 с.
11. Щолокова О. П. Формування художньої культури в процесі професійної підготовки педагога-музиканта / О.П. Щолокова. Українське музикознавство. – Вип. 25. Київ : Муз. Україна, 1990. – 150 с.
12. Швейцер А. Культура и этика / Альберт Швейцер. – Москва.: «Прогресс», 1973.

References

1. Andrushchenko V.P. Pro kontseptual'ni zasady filosofiyi osvity Ukrayiny / V.S. Lutay. Nova paradyhma. – Vyp. 36. NPU imeni M.P. Drahomanova. – Kyiv, 2004. – S. 8 20.
2. Hubers'kyu L. V. Kul'tura. Ideolohiya. Osobystist' : metodoloho-svitohlyadnyy analiz / L. Hubers'kyu, V. Andrushchenko, M. Mykhal'chenko. – K. : Znannya Ukrayiny, 2002. – 580 s.
3. Honcharenko S. U. Ukrayins'kyu pedahohichnyy slovnyk. – K.: Lybid', 1997. – 375 s.
4. Depesh Z. Etos i affekt. Istoriya filosofskoy muzykal'noy estetiki ot zarozhdeniya do Gegelya / Z. Depesh. – Moskva, 1977. – S. 48 – 54.
5. Zyazyun I.A. Intehratsiyna funktsiya kul'turnoyi paradyhmy / I.A. Zyazyun // Profesiyno-khudozhnya osvity Ukrayiny : zb. nauk. prats' [redkol. I. A. Zyazyun (holova), V. O. Radkevych, N. M. Chepurna (zastupnyky holovy) ta in..]. Kyiv; Cherkasy.: «Cherkas'kyu TSNTEI», 2008. – Vyp. 5. – S.34–38.
6. Kagan M.S . Filosofiya kul'tury / Moisey Samoylovich Kagan. – SPB : TOOTK «Petropolis», 1996. – 416 s.
7. Maslov S.I. Didakticheskiye osnovy realizatsii emotsional'no-tsennostnogo komponenta v nachal'nom obrazovanii: diss. d-ra ped. nauk : 13.00.01 / S. I. Maslov. – Moskva, 2000. – 302 s.
8. Nazaykinskiy Ye. V. Zvukovoy mir muzyki / Ye. V. Nazaykinskiy. – Moskva: Muzyka, 1988. – 254 s.
9. Rodzhers N. Tvorchestvo kak usileniye sebya / N. Rodzhers. // Vopr. psikhologii. – 1990. № 1. – S. 164 – 168.
10. Tel'charova R. A. Uroki muzykal'noy kul'tury. – M.: Prosveshcheniye, 1991. – 158 s.
11. Shcholokova O. P. Formuvannya khudozhn'oyi kul'tury v protsesi profesiynoyi pidhotovky pedahoha-muzykanta / O.P. Shcholokova. Ukrayins'ke muzykoznavstvo. – Vyp. 25. Kyiv.: Muz. Ukrayina, 1990. – 150 s.
12. Shveytser A. Kul'tura i etika / Al'bert Shveytser. – Moskva.: «Progress», 1973.

В статье рассмотрена вокально-джазовая культура исполнителя как определенный уровень овладения исполнительской деятельностью в сфере джазового пения. Доказано, что эффективность указанной деятельности зависит от комплекса специфических качеств исполнителя, структура которого состоит из четырех компонентов - мотивационно-ценностного, когнитивного, коммуникативного и деятельно-творческого. Процесс формирования компонентов вокально-джазовой культуры требует соответствующего дидактического обеспечения, а именно разработки методики вокального обучения исполнителей.

Ключевые слова: *вокально-джазовая культура, компоненты структуры, джазовый вокал, исполнители.*

Shevchenko A. Structure of vocal jazz culture of performers. *In the article the vocal jazz culture of a musician is considered as a certain level of mastery of performing activities in the field of jazz singing, including the possession of a set of individual features. It has been proved that the effectiveness of the specified activity depends on the set of specific qualities of a performer whose structure consists of four components: motivational-value based (it includes corresponding motives and axiological orientations of the individual, covering the interest and talent of performers for*

music and educational activities); cognitive (it indicates that the development of performers in jazz vocal class takes place first of all in the creative process of cognition of jazz music); communicative (responsible for the formation of musical communication experience); activity-creative (aimed at uniqueness of creative development of each individual in the process of vocal learning, which stipulates self-development of the singers' creativity, receiving their life and musical experience).

Thus, the process of structure formation of vocal jazz culture requires appropriate didactic support, including the development of methods of vocal training of the performers: the organization of training activities, during which musical interests of each individual are realized; providing completeness, consistency establishment of individual fund of educational and artistic knowledge and vocal and performing skills; stimulation of artists' needs in creative self-expression combined with strong personal stand of the musician.

Keywords: vocal jazz culture, structure components, jazz vocal, performers.

УДК 378:016:784.9

Ярошенко О. М.

ВИКОРИСТАННЯ ПСИХОТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «СОЛЬФЕДЖІО»

Стаття розглядає використання психотехнічних прийомів у площині музичної синестезії як засобу, що дозволяє сприймати звук за допомогою зорових, смакових, м'язових та інших асоціацій з метою підвищення ефективності музично-слухового виховання студентів на заняттях з курсу «Загальна теорія музики: сольфеджіо». Дисципліна сольфеджіо розглядається як одна з найважливіших галузей музичної психотехніки в площині становлення музичних відчуттів. В статті наводяться приклади з методики і психотехніки сучасного сольфеджіо та особистого практичного досвіду.

Ключові слова: психотехнічні прийоми, психотехніка, музичний слух, сучасне сольфеджіо, сенсорні технології.

На початку нового тисячоліття, заглядаючи у майбутнє, можна сказати, що головну роль у розвитку культури і освіти в усьому цивілізованому світі відіграють успішні психотехнології. На сьогоднішній день для їх зростання створені всі матеріальні стимули і передумови. При цьому найважливішим завданням залишається збереження психологічного балансу, тобто впровадження будь-яких психотехнічних прийомів в галузь освіти і виховання має супроводжуватися гармонійним розвитком трьох репрезентативних (сенсорних) систем людського сприйняття - візуальної, аудіальної та кінетичної. У зв'язку з цим особливо актуальним постає питання розвитку музичного слуху як потужного інструменту для вдосконалення аудіальної системи людини.

По відношенню до музичної культури сказане означає, що професійна освіта сучасного музиканта залежить від узгодженої роботи репрезентативних систем та володіння механізмом гнучкого перемикавання на різні інтонаційно-ритмічні мови. Цей механізм дозволяє попередньо почути інтонацію, оперувати складною системою еталонів виконання, внутрішньо відчувати кожне співзвуччя і кожен ритмічний зворот [1, с. 317].

Таким механізмом є професійний музичний слух, а головною дисципліною, яка виховує музичний слух - «Загальна теорія музики: сольфеджіо» (далі «сольфеджіо»).

Дослідження стосовно підготовки музикантів на музично-теоретичних заняттях відображені у роботах вітчизняних та зарубіжних учених (Д. Алексєєв, А. Барабошкіна, Д. Блюм, Н. Боголюбова, В. Вахромеєв, О. Давидова, П. Драгоміров, І. Дубовський, Н. Ладухін, І. Способін, Г. Фрідкін). Суттєвий внесок у рішення загальної проблеми виховання музичного слуху внесли роботи С. Майкапара, Б. Асаф'єва, Б. Яворського, Б. Теплова, М.А. Гарбузова, Ю. Тюліна, Є. Назайкінського, С. Скрєбкова, Л. Мазеля. В останній час методологічною основою робіт, присвячених проблемі виховання музичного